

GEORG BÜCHNER

LEONSAS IR LENA

Komedija

Vertė ir redagavo

Kęstutis NAVAKAS

PERSONAŽAI

Karalius Pēteris iš Popo karalystės

Princas Leonsas, jo sūnus, Lenos sužadėtinis

Princesė Lena iš Pipi karalystės

Valerijus

Guvernantė

Dvaro valdytojas

Ceremonmeisteris

Valstybės tarybos pirmininkas

Dvaro šventikas

Valstybės patarėjas

Mokytojas

Rozeta

Tarnai, valdininkai, valstiečiai ir t.t.

PRATARMĖ

Alfieris: „E la Fama?“

Gozzis: „E la Fame?“

PIRMASIS VEIKSMAS

Pirmoji scena

SODAS

Leonsas pusiau gulom ant suolo. Rūmų valdytojas.

LEONSAS. Ko Jūs norite, mano pone? Paruošti mane mano amatui? Bet dabar mane užgriuvę tiek darbų, nežinau kur nuo jų visų dėtis. - Štai visų pirma turėčiau tris šimtus šešiasdešimt penkis kartus iš eilės nusispjauti ant šito akmens. Jūs to dar nebandėte? Pamėginkit, visai smagus dalykas. Arba - matot šitą saują smėlio? (*Pasemia smėlio mesteli į viršų ir pagauna apversta plaštaka.*) Štai mesteliu ją į viršų. Kertam lažybų? Kiek smėlio grūdelių ant mano rankos? Lyginis skaičius ar nelyginis? - Ką? Jūs nekertate lažybų? Gal Jūs pagonis? Ar tikit į Dievą? Paprastai aš lažinuosi pats su savimi, galiu tuo užsiiminėti nuo ryto ligi vakaro. Bet jei Jūs rastumėte žmogų, kuriam patiktų kartais kirsti su manimi lažybų, jausčiausi Jums skolingas. Ir dar, kartais susimąstau, - kaip pamatyti savo paties galvą. Ak, bet kas gi yra matęs savo galvą! Tai vienas mano idealų. Man tai padėtų. Ir dar - ir dar begalės panašių dalykų. - Argi aš dykinėju? Argi neturiu kuo užsiimti? - Kaip liūdna...

RŪMŲ VALDYTOJAS. Labai liūdna, Jūsų aukštybe.

LEONSAS. ... kad debesys štai jau trys savaitės plaukia iš Vakarų į Rytus. Tai kelia man didžiulę melancholiją.

RŪMŲ VALDYTOJAS. Visiškai pagrįsta melancholija.

LEONSAS. Žmogau, kodėl Jūs man neprieštaraujate? Jūsų laukia skubūs reikalai, ar ne? Apgailėstauju atėmęs iš Jūsų šitiek laiko.

(Rūmų valdytojas žemai nusilenkia ir pasišalina.)

Sveikinu Jus, mano pone, Jums nusilenkiant Jūsų kojos panašios į nuostabius skliaustelius.

LEONSAS. (*Vienas išsitiesia ant suolo.*) Bitės tokios suglebę ant žiedų ir saulės šviesa taip tingiai guli ant žemės. Dykaduonystės siautulys. Dykaduonystė - visų ydų pradžia. Ko tik žmonės nedaro iš nuobodulio! Jie mokosi iš nuobodulio, jie meldžiasi iš nuobodulio, jie įsimyli, veda ir dauginasi iš nuobodulio, galų gale jie ir miršta iš nuobodulio ir - kas juokingiausia - visa tai kuo rimčiausiu veidu, nesusimąstant kam visa tai ir dievai žino dėl ko. Visi tie herojai, tie genijai, tie kvailiai, tie šventieji, tie nusidėjėliai, tie šeimų galvos, visi jie iš esmės tik rafinuoti dykaduoniai. - Bet kas man darbo? Ko ir man nepasipūtus, neužtempus vargšei lėlei frako, neįdavus skėčio į ranką, kad ir ji atrodytų tokia padori, morali, naudinga? - Žmogus, kuris ką tik išėjo... Kaip aš jam pavydėjau, galėjau primušti jį iš pavydo. Ak, kad sykį tapus kuo kitu! Nors minutei.

(Jeina kiek išgėręs Valerijus).

Kaip jisai skuba! Nežinau nieko, kas pasaulyje mane priverstų taip skubėti.

VALERIJUS. (*Prieina prie pat princo ir įsistebeilija į jį, padėjęs pirštą sau ant nosies.*) Taip!

LEONSAS. *(taip pat)* Žinoma!

VALERIJUS. Jūs mane supratot?

LEONSAS. Kuo puikiausiai.

VALERIJUS. Tąsyk ar nepakalbėjus apie ką nors kitą. *(Gulasi į žolę.)* O kol kas atsigulsiu žolėn ir iškišiu iš jos nosį, tepražysta tarp stiebelių. O aš mėgausiuos romantiškais pojūčiais kai bitės ir drugeliai supsis ant jos kaip ant rožės.

LEONSAS. Bet nešarpškite taip, meldžiamasis, kitaip bitės bei drugeliai mirs iš bado, nes jūs traukiate viską iš gėlių velniškom dozėm.

VALERIJUS. Ak, pone, kaip linksta mano širdis prie gamtos! Žolė taip gražiai sužėlusi, norėčiau tapti jaučiu, kad ėsčiau tokią žolę, o po to vėl žmogumi, kad suvalgyčiau jautį, suėdusį tokią žolę.

LEONSAS. Nelaimingasai, Jūs regis, irgi siekiate idealų.

VALERIJUS. Vienas vargas! Neiššoksi iš varpinės nenusisukęs sprando. Nesuvalgysi keturių svarų vyšnių su kauliukais be pilvo skausmų. Žinot, pone, galėčiau nuo ryto iki vakaro sėdėti sau kampe ir dainuoti: "Tupi musė ant lango! Ant lango! Ant lango!" - ir taip visą gyvenimą.

LEONSAS. Užčiaupk nasrus! Galima išprotėti nuo tavo dainavimo.

VALERIJUS. Tai jau būtų šis tas. Beprotis! Beprotis! Gal kas keistų beprotybę į mano protą? Cha, aš Aleksandras Didysis! Kaip švyti mano plaukuose auksinė saulės karūna, kaip spindi mano uniforma! Pone generalisime Žioge, liepkit kariuomenei pulti! Pone finansų ministre Vore, man reikia pinigų! Malonioji rūmų dama Plaštake, ką veikia mano brangioji žmona Pupelė? Ak, gerasis pone leibmedike Ispaniškoji Musele, man taip trūksta sosto įpėdinio. Ir be šių nuostabių fantazijų dar gauni skanią sriubą, gerą mėsą, šviežią duoną, minkštą lovą ir plaukus tau kerpa nemokamai, turiu galvoj beprotnamį, - kai tuo tarpu aš su savo sveiku protu tegaliu parsisamdyti skinti derliaus nuo šitos vyšniosm tam, kad - tam, kad -

LEONSAS. Kad vyšnios paraustų iš gėdos, pamatę skyles tavo kelnėse! Tačiau, maloningasai, koks tavo amatas, tavo profesija, tavo verslas, tavo rangas, tavo menas?

VALERIJUS. *(išdidžiai)* Pone, aš esu be galo užsiėmęs dykaduoniavimu, aš turiu retų dykinėjimo įgūdžių, aš išsiugdžiau didžiulę ištvermę tinginiauti. Nė viena pūslė nėra išniekinusi mano delnų, žemė nesugėrė nė lašo prakaito nuo mano kaktos, aš dar nepraradau nekaltybės darbo reikaluose ir jei tik nebūčiau toks tinginys, tikrai nepatingėčiau kuo išsamiau Jums apibūdinti savo nuopelnus.

LEONSAS. *(su komišku entuziazmu)* Priglusk man prie krūtinės! Tu vienas tų dieviškųjų, kurie be vargo bei raukšlių eina gyvenimo keliu pro prakaitą bei dulkes ir švytinčiais kūnais, blizgančiais padais tarsi dievai įžengia į Olimpą! Eikš! Eikš!

VALERIJUS. *(Išeidamas dainuoja.)* Ei! Tupi musė ant lango! Ant lango! Ant lango!

Abu išeina susikibę už rankų.

Antra scena

KAMBARYS

Karalius Pėteris. Jį rengia du kamerdineriai.

PĒTERIS. Žmogus turi mąstyti, o aš turiu mąstyti ir už savo pavaldinius; nes jie nemąsto. - Substancija yra daiktas savyje, tai aš. (*Pusnuogis bėginėja po kambarį.*) Supratot? Daiktas savyje yra daiktas savyje, supratot? Po to mano atributai, modifikacijos, afektacijos ir aksidencijos; kur mano marškiniai, mano kelnės? Stop, tfu! Laisva valia čia visiškai akivaizdi. Kur moralė? Kur mano rankogaliai? Kategorijos gėdingai susimaišę: užsegtos dvi nereikalingos sagos, tabokinė dešinėje kišenėje; visa mano sistema sugriauta. Hm, ką reiškia šitas mazgas ant nosinės? Ei tu, ką reiškia šitas mazgas, ką aš norėjau prisiminti?

PIRMASIS KAMERDINERIS. Kai Jūsų didenybė teikėsi užrišti šitą mazgą ant Jūsų didenybės nosinės, Jūsų didenybė norėjo...

PĒTERIS. Na?

PIRMASIS KAMERDINERIS. ... kažką prisiminti.

PĒTERIS. Painus atsakymas. Ei, o tu ką galvoji?

ANTRASIS KAMERDINERIS. Jūsų didenybė norėjo kažką prisiminti, kai teikėsi užrišti šitą mazgą ant Jūsų didenybės nosinės.

PĒTERIS. (*Laksto pirmyn atgal*). Ką? Ką? Jie mane visai išmušė iš vėžių, aš siaubingai pasimetęs. Ką man dabar daryti?

Įeina tarnas.

TARNAS. Jūsų didenybe, Valstybės taryba susirinko.

PĒTERIS. (džiugiai) Taip, taip, būtent! Aš norėjau prisiminti savo liaudį. - Įeikite, mano ponai! Įeikite simetriškai. Ar ne per karšta? Išsitraukite savo nosines ir nusišluostykite veidus! Aš visada taip sutrinku, kai tenka kalbėti viešai.

Tarnas ir kamerdineriai išeina.

Karalius Pėteris. Valstybės taryba.

PĒTERIS. Mano mielieji ir ištikimieji, šiuo norėjau jums pareikšti, jums pareikšti - kad mano sūnus ves arba neves (*Pirštu paliečia nosį.*) - arba - arba, jūs gi mane suprantat. Trečio kelio nėra. Žmogus turi mąstyti. (*Kurį laiką masto.*) Kai taip garsiai kalbu, galiausiai nebežinau - čia aš ar kas kitas; tai mane gąsdina. (*Po ilgokų apmąstymų.*) Aš esu aš. Ką pasakysite, pone pirmininke.

PIRMININKAS. (*lėtai ir svariai*) Jūsų didenybe, gali būti, kad viskas yra taip, tačiau gali būti, kad viskas yra ne taip.

VISA TARYBA. (*choru*) Taip, gali būti, kad viskas yra taip, tačiau gali būti, kad viskas yra ne taip.

PĒTERIS. (*sujaudintas*) O, mano išminčiai! - Taigi, apie ką mes kalbėjome? Ką aš norėjau pasakyti? Pirmininke, kodėl tokiu iškilmingu momentu Jūsų atmintis tokia prasta? Posėdis atidedamas.

Iškilmingai išeina, visa Valstybės taryba seka paskui jį.

Trečioji scena

PRAŠMATNIAI PAPUOSTA SALĖ, DEGA ŽVAKĖS

Leonasas su keliais tarnais.

LEONSAS. Visos langinės uždarytos? Uždekit žvakes! Dieną šalin! Noriu nakties, vėlyvos ir kvapnios nakties. Pastatykite tarp oleandry lempas su krištolo gaubtais, tegu jos blykčios iš po lapų kaip mergaičių akys po blakstienom. Arčiau rožes! Tegu vynas laša nuo jų kaip rasa. Muzika! Kur smuikai? Kur Rozeta? - Lauk! Visi lauk!

Tarnai išeina. Leonasas išsitiesia ant kušetės. Įeina puošniai apsirėdžiusi Rozeta. Tolumoje girdisi muzika.

ROZETA. *(Meilikaudama artinasi).* Leonsai!

LEONSAS. Rozeta!

ROZETA. Leonsai!

LEONSAS. Rozeta!

ROZETA. Tavo lūpos suglebę. Nuo bučinių?

LEONSAS. Nuo žiovulio!

ROZETA. O!

LEONSAS. Ak, Rozeta, mano darbas pasibaisėtinas...

ROZETA. Na?

LEONSAS. Nieko neveikti...

ROZETA. Tiktai mylėti?

LEONSAS. Žinoma, tai darbas!

ROZETA. *(jžeista)* Leonsai!

LEONSAS. Arba užsiėmimas.

ROZETA. Arba dykinėjimas.

LEONSAS. Kaip visada tu teisi. Tu sumani mergina ir aš vertinu tavo įžvalgumą.

ROZETA. Vadinasi, tu myli mane iš nuobodulio?

LEONSAS. Ne, aš grimstu į nuobodulį, nes myliu tave. Tačiau aš myliu savo nuobodulį, kaip ir tave. Jūs man vienas ir tas pats. O dolce far niente! Svajoju apie tavo akis kaip apie gilius paslaptinius šaltinius, tavo lūpų glamonės mane migdo kaip bangų ošimas. *(Apkabina ją.)* Ateik, mielas nuoboduly, tavieji bučiniai lyg palaimingas žiovulys, o tavieji žingsniai tarsi balsis atsitrenkiantis į balsį.

ROZETA. Leonsai, tu myli mane?

LEONSAS. Kodėl gi ne?

ROZETA. Ir visada mylėsi?

LEONSAS. Per ilgas žodis: visada! Jei mylėsiu tave dabar penkis tūkstančius metų ir septynis mėnesius, ar užteks? Tai kiek mažiau nei visada, tačiau laikotarpis nemenkas ir mums užteks laiko mylėti vienas kitą.

ROZETA. Arba prarasti savo meilę.

LEONSAS. Arba prarasti laiką meilei. Šok, Rozeta, šok, tegu laikas eina į tavo dailių kojų taktą.

ROZETA. Geriau pačios mano kojos iš čia išeitų. (*Šoka ir dainuoja.*)

O mano vargšės kojos, turit šokti
Ir nutylėti,
Kad jums labiau norėtųs
Kapuos gulėti.

Karštieji mano skruostai, turi degti
Jūs visas grožis,
Geriau jo vietoj skleistųs
Dvi baltos rožės

O vargšės mano akys, turit šviesti,
Lyg žvakių dagtys,
Geriau dienas jums keistų
Beribės naktys

LEONSAS. (*svajingai sau*) O, mirštanti meilė gražesnė už gimstančią. Aš romėnas; desertui po prašmatnaus valgio, auksinės žuvelės blyksi savo mirties spalvom. Kaip nyksta raudonis jos skruostuose, kaip tykiai gesta akys, kaip nepastebimai silpsta alsavimas! Sudie, sudie, mano meile, aš mylėsiu tavo lavoną.

(*Rozeta vėl prisiartina prie jo.*)

Ašaros, Rozeta? Koks subtilus epikūrizmas - galėti verkti. Atsisuk į saulę, kad brangieji lašai kristalizuotųsi, iš jų turėtų išeiti prašmatnūs deimantai. Gali iš jų susiverti vėrinį.

ROZETA. Man graužia akis tie deimantai. Ak, Leonsai! (*Nori jį apkabinti.*)

LEONSAS. Atsargiai! Mano galva! Ten aš palaidojau mūsų meilę. Pažvelk pro mano akių langus! Matai kokia ji negyva, vargšėlė? Matai dvi baltas rožes jai ant skruostų ir dvi raudonas ant krūtinės? Atsargiai, nes jai gali nulūžti rankelė, būtų gaila. Turiu laikyti savo galvą ant pečių, kaip nešikas vaikišką karstą.

ROZETA. (*juokais*) Kvaileli!

LEONSAS. Rozeta!

(*Rozeta rodo jam grimasą.*)

Ačiū Dievui! (*Užsidengia akis.*)

ROZETA. (*išsigandusi*) Leonsai, pažvelk į mane!

LEONSAS. Nieku gyvu!

ROZETA. Nors kartelį!

LEONSAS. Nė vieno! Pati pagalvok: dar truputėlis ir mano mieloji meilė vėl grįžtų į pasaulį. Aš džiaugiuosi, kad ją palaidojau. Šitą įspūdį aš išsaugosiu.

ROZETA. (*nuliūdusi iš lėto tolsta, išeidama dainuoja.*)

Aš vargšė menka našlaitė,
Baisu vienai bei graudu.
Mielasis liūdesy,
Keliaukim namo kartu.

LEONSAS. (*vienas*) Meilė keistas daiktas. Tarsi visus metus guli lovoj beveik sapnuodamas, o vieną gražų rytą nubundi, išgeri stiklinę vandens, apsirengi, brūkšteli delnu per kaktą ir apsigalvoji - ir apsigalvoji. - Viešpatie, kiek gi moterų reikia sudainuoti visai meilės gamai! Kažin ar kiekvienai užtektų po natą. Kodėl ūkanos virš mūsų žemės yra tarsi prizmė, baltą meilės spindulį išskaidanti vaivorykštės spalvom? (*Geria.*) Į kokį butelį supiltas vynas, nuo kurio šiandien apsvaigčiau? Negi dabar ir tai jau ne man? Aš sėdžiu lyg po gaubtu. Oras toksai retas bei aštrus, kad man žvarbu, tarsi turėčiau Nankino kelnėmis čiuožti pačiužom. Ponai, ponai, ar ir jūs žinote kas buvo Kaligula bei Neronas? O aš žinau. - Eikš, Leonsai, sakyk monologą, aš noriu tavęs paklausti. Mano gyvenimas kelia man žiovulį, kaip didelis tuščias popieriaus lapas, kurį turiu prirašyti, bet neišspaudžiu nė vienos raidės. Mano galva panaši į tuščią šokių salę. Kelios nuvytę rožės ir suglamžyti kaspiniai ant grindų, kampe suskilę smuikai, paskutiniai šokėjai nusiėmė kaukes ir žiūri vienas į kitą mirtinai pavargusiom akim. Aš dvidešimt keturis kartus per dieną išverčiu save kaip pirštinę. O, aš save pažįstu, aš žinau ką galvosiu ar sapnuosiu po penkiolikos minučių, po aštuonių dienų, po metų. Viešpatie, kuo aš nusikaltau, kad taip dažnai lyg mokinys turiu kartoti savo pamoką? - Bravo, Leonsai, bravo! (*Ploja.*) Smagu kai aš pats sau tą šaukiu. Ei, Leonsai! Leonsai!

VALERIJUS. (*išlįsdamas iš po pastalės.*) Manau, Jūsų aukštybė rado trumpiausią kelią tapti bepročiu.

LEONSAS. Taip, geriau įsižiūrėjęs ir aš tą matau.

VALERIJUS. Vieną minutėlę, mes tuoj apie tai išsamiau pasikalbėsime. Tik suvalgysiu gabalą kepsnio, rastą virtuvėje, ir išgersiu vyną, pavogtą nuo Jūsų stalo. Aš greitai.

VOICEKAS. Man laikas. Iki vakaro, Marija! Sudie!

LEONSAS. Skanaus! Tas vaikas kelia man idiliškus jausmus; aš vėl galėčiau grįžti prie paprasčiausių dalykų: valgyti sūrį, gerti alų, rūkyti tabaką. Eik šalin, nustok šiepti savo knyslę ir kalenti iltimis!

VALERIJUS. Tauriausias Adoni, Jus ima baimė dėl Jūsų šlaunų? Nesirūpinkit, aš ne tik šluotų rišėjas, bet ir mokytojas; tokios rykštės man nereikalingos.

LEONSAS. Nelieki skolingas.

VALERIJUS. Kaip ir Jūs, mano pone.

LEONSAS. Manai, po šito aš jau krėsiu tau į kailį? Šitaip rūpiniesi saviukla?

VALERIJUS. O dangau, lengviau rūpintis saviveikla nei saviukla. Net keista, kokiom aplinkybėm atsiranda tam tikros aplinkybės! Niekaip neatstoja mintis, kaip pastojo mano motina. Nežinau, ar tas nėštumas man daug gero atnešė.

LEONSAS. Kas dėl tavo polinkių, geriau jai nesutikti, kad taip atsitiktų. Ieškok kaip geriau išsireikšti, kad veiksmais nepasireikštų mano kritika.

VALERIJUS. Kai mano motina kalnų papėdėje dar kilo šito nėštumo įkalnėn...

LEONSAS. O tėvas kėlė ragą sau prie lūpų, leisdamąsis nuokalnėn...

VALERIJUS. Teisingai, jis gi buvo naktinis sargas. Ir ragas prie jo lūpų atsirasdavo rečiau nei kai kuriems taurių sūnų tėvams ant kaktos.

LEONSAS. Žmogau, tu pasižymi dieviška begėdyste. Jaučiu aiškų artimesnio santykio su ja poreikį. Man kilo aistringas noras tave primušti.

VALERIJUS. Iš kojų verčiantis atsakymas ir nesugriaunamas argumentas.

LEONSAS. (*eidamas prie jo*) O tu, ko gero, sugriaunamas ir tuoj virsi iš kojų.

VALERIJUS. (*bėga šalin, Leonas suklumpa ir griūva*) Ne, Jūsų argumentas ne toks jau nesugriaunamas, jis net pats virsta iš kojų, kurių egzistavimą, tiesą sakant, irgi dar reikėtų įrodyti. Tai beveik neįtikėtinos blaudzos ir itin problematiškos šlaunys.

Jeina Valstybės taryba, Leonas lieka sėdėti ant grindų.

PIRMININKAS. Atleiskite, Jūsų aukštybe...

LEONSAS. Kaip sau pačiam! Kaip sau pačiam! Aš atleidžiu sau silpnybę Jūsų klausytis. Ar nesiteiktumėte sėstis, mano ponai? - Štai kokius veidus žmonės nutaiso, išgirdę pasiūlymą sėstis. Nesivaržykit ir sėskitės ant žemės! Tai paskutinė vieta, kurioje kada nors atsidursit, nors tai ir nedžiugina nieko, išskyrus duobkasius.

PIRMININKAS. (*sumišęs spragsėdamas pirštais*) Gal Jūsų aukštybė teiktųsi...

LEONSAS. Nustokite spragsėti pirštais, jei nenorite paversti manęs žudiku.

PIRMININKAS. (*vis garsiau spragsėdamas*) Gal malonėtumėt, atsižvelgdamas į...

LEONSAS. Viešpatie, susikiškite tas rankas į kišenes, arba atsisėskite ant jų. Visai praskydo. Susikaupkite!

VALERIJUS. Negalima kliudyti vaikams sisioti, nes jiems ima ir susilaiko.

LEONSAS. Atsipeikėkit, žmogau! Pagalvokit apie savo šeimą, apie valstybę! Jus ištiks smūgis, jei Jūsų kalba susilaikys.

PIRMININKAS. (*išsitraukia popierių iš kišenės*) Leiskite, Jūsų aukštybe...

LEONSAS. Ką? Jūs jau sugebat skaityti? Tai ir klokit...

PIRMININKAS. Jo karališkoji didenybė teikiasi pranešti Jūsų aukštybei, kad laukiama Jūsų aukštybės sužadėtinės, šviesiausios princesės Lenos fon Pipi atvykimo tikimasi rytoj.

LEONSAS. Jeigu mano nuotaka laukia savo atvykimo, aš pasielsiu pagal jos norą ir leisiu dar palaukti. Vakar ją sapnavau, jos akys buvo tokios didelės, kad Rozetos šokių bateliai jai tiktų vietoj antakių, o skruostuose ji turėjo ne duobutes, o du juoko nutekėjimo griovius. Aš tikiu sapnais. O Jūs kada nors sapnuojate, pone pirmininke? Ar jus lanko nuojautos?

VALERIJUS. Kur gi ne? Kaskart išvakarėse dienos kai pridedgs kepsnys, nusibaigs kaplūnas arba jo karališkajai didenybei suskaus pilvą.

LEONSAS. À propos, Jums, regis, dar kažkas ant liežuvio. Klokit viską.

PIRMININKAS. Tam tikra aukštoji galia vestuvių dieną ketina savo aukščiausius įgaliojimus atiduoti į Jūsų aukštybės rankas.

LEONSAS. Pasakykite aukštajai galiai, kad aš padarysiu viską, išskyrus tai, ko nuspręsiu nedaryti, tačiau tai nebus tiek daug, tarsi būtų dvigubai tiek. - Mano ponai, atleiskite, kad nelydėsiu jūsų, dabar kaip tik užpuolė noras pasėdėti, tačiau mano malonė yra tokia didelė, kad negaliu jos išmatuoti abiem kojom. (*Išskečia kojas.*) Išmatuokite Jūs, pone pirmininke, o paskui man priminsite. Valerijau, vesk juos ten tolyn!

VALERIJUS. Din-dilin? Gal parišti ponui pirmininkui varpelį? Gal išvesti juos taip, lyg eitų visom keturiom?

LEONSAS. Žmogau, tu tiesiog prastas žodžių žaismas. Tu neturėjai nei tėvo nei motinos, tave pagimdė penkių balsių tarpusavio santykiai.

VALERIJUS. O Jūs, prince, esate knyga be raidžių, kurioje vieni daugtaškiai. - Eime, mano ponai! Koks liūdnas žodis "eiti". Pinigai ateina ir išeina. Pajamos - nors eik vogti, o išlaidos - nors pasikark. Praeities nebėr, o ateitis tik tada, kai gulėsiu po žeme. Ir jokios išeities, mano ponai, tad parodysiu jums nors išėjimą.

Valstybės taryba bei Valerijus išeina.

LEONSAS. *(vienas)* Ir kurių velnių čia vaidinau herojų prieš tokius asilus? Bet kartais imi ir pajunti tam tikrą potraukį tam tikroms niekšybėms. - Hm! Vesti! Tai reikštų išgerti šulinį. O Šendi, senasis Šendi, kas man dovanotų tavo laikrodį! -

Valerijus grįžta.

Ak, Valerijau, tu girdėjai?

VALERIJUS. Taigi, tapsite karaliumi. Smagus reikalas. Galima dienų dienas važinėti karieta, kol žmonėms skrybėlės sudils nuo dažno kilnojimo; galima iš padorių žmonių prisidaryti padorių kareivių, tai juk visai paprasta; galima juodus frakus bei baltas apykakles priimti į valstybės tarnybą; o kai mirsit, visos sagos apsilbaus ir varpų virvės trūkinės kaip siūlai nuo begalinio skambinimo. Argi nesmagu?

LEONSAS. Valerijau, Valerijau! Mums reikia užsiimti kuo kitu. Ką siūlai?

VALERIJUS. Mokslą, tik mokslą! Mes tapsime mokslininkais! A priori? Ar a posteriori?

LEONSAS. A priori galėtume pasimokyti pas mano tėtušį; o a posteriori viskas prasideda kaip senoj pasakoj: gyveno kartą...

VALERIJUS. Tada būkim didvyriai! *(Marširuoja pirmyn-atgal, imituodamas trimitavimą bei būgnijimą.)* Tram-taram, pliam-param!

LEONSAS. Bet heroizmas kelia tiek triukšmo, dažniausiai baigiasi ligonine ir niekaip negali apsieiti be rekrūtų bei leitenantų. Slėpkis su savo aleksandriškai-napoleoniška romantika!

VALERIJUS. Tada būkim genijai!

LEONSAS. Poezijos lakštingala visą laiką suokia virš mūsų galvų, tačiau gražiausios trelės eina po velnių kai tik mes pradėdam rauti jai plunksnasir mirkyti į dažus bei rašalą.

VALERIJUS. Tada gal būkim paprasti žmonių bendruomenės nariai?

LEONSAS. Aš geriau apskritai atsistatydinsiu iš žmogaus pareigų.

VALERIJUS. Tai gal eikim po velnių?

LEONSAS. Deja, Dievas egzistuoja tiktai dėl kontrasto, kad suvoktume, jog ir danguj kažkas beesąs. *(Pašoka)* Ak, Valerijau, Valerijau, aš sugalvojau! Ar nejunti dvelksmo iš Pietų? Ar nejunti, kaip vėduliuoja tamsėlynis įkaitęs eteris, kaip blizga šviesa ant auksaspalvės saulėtos žemės, druskingų jūrų, marmurinių kolonų bei torsų? Didysis Panas miega ir geležinės figūros šešėlyje virš ošiančios tėkmės svajoja apie seną stebukladarį Vergilijų, apie tarantelas, tamburinus bei galias pašėlusias naktis, pilnas kaukių, fakelių ir gitarų. Lacaroni! Valerijau, Lacaroni! Mes vykstame į Italiją.

Ketvirtoji scena

SODAS

Princesė Lena nuotakos rūbais. Guvernantė

LENA. Štai! Štai taip! Aš visą laiką apie nieką negalvoju. Viskas ėjo savais keliais ir štai prieš mane ši diena. Mano plaukuos vainikas - ir varpai, varpai! (*Ji atsilošia ir užsimerkia.*) Žinai, norėčiau, kad virš manęs augtų žolės ir bitės dūgztų virš manęs; žiūrėk, aš jau aprengra ir rozmarinas plaukuos.

Kaip senoj dainoj:

Noris man gulėt kapely,

Tarsi kūdikiui lopšely.

GUVERNANTĖ. Vargšas vaike, kokia Jūs blyški su tais blyksinčiais akmenim!

LENA. O Dieve, aš gi galėjau mylėti! Juk žmogus keliauja toks vienišas ir ieško rankos, į kurią galėtų atsiremti, kol mirtis ištrauks vienas rankas iš kitų ir sukryžiuos ant abiejų krūtinių. Bet kodėl viena vinis turi prikalti dvi rankas, neieškojusias viena kitos? Kuo nusikalto mano vargšė ranka? (*Nusimauna žiedą nuo piršto.*) Šitas žiedas gelia man kaip gyvatė.

GUVERNANTĖ. Betgi jis turėtų būti tikras Don Karlas!

LENA. Tačiau tai vyras...

GUVERNANTĖ. Na?

LENA. ...kurio negali mylėti. (*Pakyla.*) Fui! Žinai, man gėda. - Rytoj prarasiu visą blizgesį bei aromatą. Ar aš tikrai varganas bejėgis šaltinis, turintis atspindėti kiekvieną pasilenkusį virš tylios jo gelmės? Gėlės skleidžiasi bei susiskleidžia kaip tik nori, jų taurelės ryto rasai bei vakaro vėjui. Ar gėlė yra daugiau už karaliaus dukterį?

GUVERNANTĖ. (*verkdama*) Mielas angele, tu tikra aukojimo avelė.

LENA. Iš tiesų, ir žynys jau pakėlė savo peilį. - Dieve, Dieve, negi mes tikrai savu skausmu turėsime išpirkti savo nuodėmes? Nejaugi pasaulis yra nukryžiuotasis išganytojas, saulė - jo erškėčių vainikas, o žvaigždės - vinys ir ietys jo kojose bei šonuose?

GUVERNANTĖ. Mano vaike, mano vaike! Negaliu žiūrėti į tave tokią. Taip negalima, tai tave žudo. - O gal, žinai... Aš kai ką sugalvoju. Pamatysim. Eime! (*Išveda Leną.*)

ANTRASIS VEIKSMAS

*Giliai širdy man balsas nuaidėjo
Visai iš tyko,
Ir atminimų, kurie daug žadėjo,
Staiga neliko*

Adelbert von Chamisso

Pirmoji scena

ATVIRAS LAUKAS. FONE - SMUKLĖ SU VIEŠBUČIU

Įeina Leonasas ir Valerijus, nešinas maišu.

VALERIJUS. *(stenedamas)* Garbės žodis, prince, pasaulis yra pernelyg didelis statinys.

LEONSAS. Nebūtinai! Nebūtinai! Aš vos drįstu ištiesti rankas, tarsi ankštame kambary veidrodinėm sienom, bijodamas atsimušti į gražiuosius vaizdinius, kurie su šukėm pasipiltų ant grindų, o aš likčiau stovėti tarp šaltų plikų sienų.

VALERIJUS. Aš pasimetęs.

LEONSAS. Menkas praradimas, o ir tave radusiam - ne radinys.

VALERIJUS. Tuoj pasislėpsiu savo šešėlio šešėlyje.

LEONSAS. Saulėje tu visai išgaruosi. Matai aną mielą debesėlį? Jis keturis kartus mažesnis už tave. Kaip mielaširdingai jisai žvelgia į tavo grubų materialųjį pavidalą.

VALERIJUS. Debesis nepakenktų Jūsų galvai, net jei nukristų ant jos lašas po lašo. - kokia mintis! Mes jau pralėkėm tuziną hercogysčių, pusę tuzino didžiųjų kunigaikštysčių bei porą karalysčių, visa tai strimgalviais ir per pusę dienos - o kodėl? Todėl, kad kažkas nenori tapti karaliumi ir vesti žaviąją princesę! Ir Jūs dar gyvas? Tokioj padėty? Nesuprantu Jūsų rezignacijos. Nesuprantu, kodėl neišgėrėt aršeniko, neužlipot ant varpinės ir nepasileidot kulkos į kaktą. Negi būtumėt nepataikęs?

LEONSAS. Betgi Valerijau, idealai! Aš turiu savyje moters idealą ir privalau jos ieškoti. Jinai be galo graži ir be galo kvaila. Jos grožis toksai bejėgis, toks jaudinantis, kaip naujagimis. Nuostabus kontrastas: tos dieviškai bukos akys, ta dangišškai naivi burna, tas graikiškas avies profilis, ta dvasios mirtis šitame bedvasiame kūne.

VALERIJUS. Velnias! Ir vėl siena. Ši šalis kaip svogūnas: vieni lukštai; arba kaip viena į kitą sudėtos dėžutės: didžiausioje nėra nieko išskyrus dėžutes, o mažiausioje apskritai nieko nėra. *(Numeta*

maišą ant grindų.) Tas maišas greitai pavirs mano antkapiu. Žiūrėkit, prince, - aš darasi filosofiškas, - štai žmogaus gyvenimo simbolis; aš tempiu šitą maišą žaizdotom kojom per šaltį ir kaitrą, nes noriu vakare apsilvilti švarius marškinius, o kai pagaliau ateina vakaras, mano kakta jau raukšlėta, skruostai įdubę, akyse tamsu ir man kaip tik užtenka laiko apsilvilti savo marškinius, vietoj įkapių. Ar ne protingiau būčiau padaręs, jei būčiau nusimetęs savo maišą nuo pečių, pardavęs pirmoj padorioj knaipėj, pasigėręs už tuos pinigus ir pamiegojęs paunksmėj iki pat vakaro? Nei suprakaitavęs būčiau nei nuospaudų prisitrynęs. O dabar, prince, pritaikykim tai praktikoje: paprasto gėdos jausmo vedami aprenkime savo vidinį žmogų ir paaukokime jam kelnes bei švarką.

(Abu eina link smuklės.)

Ak, mano mielas maiše, koks taurus aromatas, kokie vyno bei kepsnių kvapai! Ei, mielosios kelnės, kaip greitai jūs įleidot šaknis į dirvą, sužaliavot ir pražydot! Ir sunkios didžiulės vynuogės jau taikos man į burną ir jaunas vynas jau sunkias po presu.

Jie išeina.

Įeina princesė Lena ir guvernantė.

GUVERNANTĖ. Diena lyg užkerėta, saulė net nesiruošia leistis, nors tiek laiko praėjo nuo mūsų pabėgimo.

LENA. Ką tu, mieloji, dar nenuvyto net ir gėlės, kurių atsisveikinimui prisiskyniau mūsų sode.

GUVERNANTĖ. Tačiau kur mes pailsėsime? Nieko pakeliui neradom, nei vienuolyno, nei atsiskyrėlių, nei piemenų.

LENA. Mums viskas kitaip atrodė, skaitant knygas už sodo tvoros tarp mirtų ir oleandrių.

GUVERNANTĖ. Ak, pasaulis baisus! Apie klajojantį princą neverta net galvoti.

LENA. Ne, jis puikus ir didelis! Aš norėčiau visą laiką taip keliauti, dieną ir naktį. Niekas nejuda, raudona žiedų spalva tvyro virš pievų ir tolimi kalnai guli ant žemės lyg užmigę debesys.

GUVERNANTĖ. Viešpatie, ką apie mus kalbės? Ir visvien tai šitaip miela ir moteriška! Tai pasiaukojimas, tai tarsi šventosios Otilijos pabėgimas. Bet mums reikia susirasti prieglobstį, jau vakarėja!

LENA. Taip, augalai suskleidžia savo žiedlapius miegui ir saulės spinduliai supas ant stiebelių lyg pavargę laumžirgiai.

Antroji scena

SMUKLĖ SU VIEŠBUČIU ANT KALVOS, PAUPY.

PLATI PANORAMA. SODAS

Valerijus, Leonasas

VALERIJUS. Na, prince, argi negavau už Jūsų kelnes nuostabaus gėrimo? Argi ne lengvai Jūsų batai subėgo per gerklę?

LEONSAS. Ar tu matai šituos senus medžius, krūmus, gėles? Viskas čia turi po savą istoriją, mielą, paslaptinę istoriją. Matai šiuos malonius senių veidus prie vartų po vynuogienojais? Kaip jie sėdi,

laikosi už rankų ir bijo, kad jie jau seni, o pasaulis vis dar jaunas. Ak, Valerijau, aš dar toks jaunas, o pasaulis jau toks pasenęs! Kartais apima tokia baimė, dėl savęs paties, nors atsisėsk kampe ir karčiom ašarom apraudok save patį.

VALERIJUS. (*duoda jam taure*) Imk šitą indą, šį nardytojų varpą ir pasinerk į vyno jūrą, kad virš tavęs suraibuliuotų perlai. Žvelki, kaip elfai auksiniais batais, mušdami cimbolus, plevena virš vyno žiedų.

LEONSAS. (*pašoka*) Eime, Valerijau, mes turim kažką daryti, kažką daryti! Mes pasinersim į galias mintis; mes tyrinėsim kaip čia vyksta, kad kėdė stovi ant trijų kojų, o ne ant dviejų. Mes skrosime skruzdėles, skaičiuosim kuokelius! Aš paversiu tai savo karališkuoju pomėgiu. Aš susirasiu vaikišką barškutį, kuris iškris man iš rankų tik tada, kai jau suvaikėsiu ir imsiu laikytis už antklodės krašto. Man dar liko šiokia tokia dozė nepanaudoto entuziazmo; tačiau kai viską išmaišysiu ir išvirsiu, prireiks be galo daug laiko rasti šaukštą, o per tą laiką valgis ir suges.

VALERIJUS. Ergo bibamus! Šis butelis ne mylimoji ir ne idėja, jis gimsta be skausmo, jis neįkyri, nebūna neištikimas, jisai mūsų nuo pirmo ligi paskutinio lašo. Tu ištrauki kamštį, ir visos jame snaudusios svajos lekia į tave.

LEONSAS. O Dieve! Pusę gyvenimo melsčiausi, kad tik kas man pabalnotų šiaudelį, ant kurio jočiau lyg ant prašmatnaus žirgo, kolei pats atsigulčiau ant šiaudų. Koks klaidus vakaras! Apačioje tyku, o viršuje plaukia besimainantys debesys, saulės šviesa atsiranda ir vėl pranyksta. Žiūrėk, kokie keisti pavidalai ten grūdas! Ar matai ilgus baltus šešėlius pamėkliškai plonom kojom ir šikšnosparnių sparnais? Ir viskas taip greitai, taip painu, o čia apačioj nejuda nė vienas lapas, nė žolė. Žemė sustingo siaube, tarsi vaikas, o viršum jos lopšio žengia šmėklos.

VALERIJUS. Net nežinau ko Jums norisi, man čia labai jauku. Saulė panaši į smuklės iškabą, o ugningi debesys virš jos - į užrašą "Auksinės saulės smuklė". Žemė ir vanduo apačioj - tarsi stalas, nulaistytas vynu, o mes gulim ant jo kaip kortos, kuriomis iš nuobodulio lošia Dievas su velniu. Jūs esate karalius, o aš valetas, tetrūksta damos, gražios damos su didele meduolio širdimi ant krūtinės ir masyvia tulpe, į kurią sentimentaliam nuleistų savo ilgą nosį,

Įeina guvernantė bei Princesė

bet - Dieve šventas! - štai ir ji! Tik ne su tulpe, o su žiupsneliu tabako ir vietoje nosies jai tikras straublys. (*Guvernantei*) Kodėl Jūs, meldžiamoji, žengiate taip spėriai, kad Jūsų blauzdos matosi iki pat keliaraiščių?

GUVERNANTĖ. (*sustoja itin įsižeidusi*) Ko Jūs, gerbiamasis, taip pračiaupėte srėbtuvę, Jūs užstojat visą kraštovaizdį?

VALERIJUS. Tam, kad Jūs gerbiamoji nesusimuštumėt nosies į horizontą. Tokia nosis, tarsi Libano bokštas, pasuktas į Damaską.

LENA. (*guvernantei*) Mieloji, argi kelias toks ilgas?

LEONSAS. (*svajingai sau*) O, kiekvienas kelias ilgas. Mirties laikrodis mūsų krūtinėse tiksi lėtai, kiekvienas kraujo lašas matuoja savo laiką ir mūsų gyvenimas yra lėtai plintanti karštligė. Pavargusioms kojoms ilgas kiekvienas kelias.

LENA. (*baugiai besiklausiusi jo*) Ir pavargusioms akims kiekviena šviesa per aštri, ir kiekvienas kvėptelėjimas per sunkus pavargusioms lūpoms, (*šypsodamasi*) ir pavargusioms ausims kiekvieno žodžio per daug.

Ji su guvernante įeina į namą.

LEONSAS. Ak, mielas Valerijau, argi ir aš negalėčiau pasakyti "su ištisa giria plunksnų ant skrybėlės ir dviem ¹, „Provanso rožėm ant rantuotų batų“. Manau, aš tai ištariau pakankamai melancholiškai. Ačiū Dievui, pradedu atsikratyti melancholijos! Oras jau ne toks šviesus ir šaltas, dangus žėruodamas telkias virš manęs ir krinta sunkūs lašai. - O, šitas balsas: "argi kelias toks ilgas?". Šitoj žemėj skamba daugybė balsų ir kartais nežinai apie ką jie šneka, tačiau šitą aš suprantu. Jis glūdi manyje, tarsi dvasia, plevensusi virš vandenų dar iki atsirandant šviesai. Koks nerimas sieloj, koks sujudimas manyje, kaip sklinda erdvėje šis balsas! - "Argi kelias toks ilgas?"

Išeina

VALERIJUS. Ne, kelias j beprotnamj trumpesnis; rasti nesunku, aš žinau visus takus, aplinkkelius bei greitkelius ton pusėn. Aš jau matau jį, šaltą žiemos dieną einantį tenlink plačia alėja. Skrybėlė po pažasčia, jis slepias pilkuose šešėliuose po plikais medžiais ir vėduoja nosine. Beprotis!

Išeina paskui jį.

Trečioji scena

KAMBARYS

Lena, Guvernantė.

GUVERNANTĖ. Negalvokit apie tą žmogų!

LENA. Jis buvo toksai senas su savo šviesiom garbanom. Skruostuose pavasaris, tačiau žiema širdy! Tai liūdna. Pavargęs kūnas visur sau susiranda guolį, bet kur gi pailsės pavargusi dvasia? Man atėjo baidi mintis: aš manau, yra žmonių, kurie be galo nelaimingi vien dėl to, kad jie **yra**. (*Atsistoja*)

GUVERNANTĖ. Kur tu, mano vaike?

LENA. Noriu nusileisti į sodą.

GUVERNANTĖ. Bet...

LENA. "Bet", miela motuše? Tu žinai, kad jau būčiau sudužusi. Man reikalinga rasa bei nakties alsavimas, kaip gėlėms. - Ar girdi šio vakaro akordus? Kaip cikados apdainuoja dieną, o nakties žibuoklės migdo ją savo kvapu! Nebegaliu išbūti kambary, mane slegia sienos.

Ketvirtoji scena

SODAS, NAKTIS IR MĖNESIENA.

Matosi ant žolės sėdinti Lena.

¹ „Hamletas“, III veiksmas, vertimas A. Churgino.

VALERIJUS. (*stovėdamas kiek toliau*) Gamta gražus dalykas, bet būtų dar gražesnis be uodų, su švaresne viešbučio patalyne ir jei kirvarpos taip nekrebždėtų sienose. Viduj knarkia žmonės, laukia kvarkia varlės, viduj svirpia svirpliai, lauke čirškia žiogai. Sveika, žole, vienintele gražuole! (*Gulasi ant žolės.*)

LEONSAS. (*jeina*) O naktie, tu lyg balzamas, lyg pirmoji nusileidusi į rojų! (*Pastebi princesę ir tyliai artinasi prie jos.*)

LENA. (*sau*) Žiogas sučirpė per sapną. - Naktis užmiega, jos skruostai blykšta, vis tylesnis jos kvėpavimas. Mėnuo tarsi miegantis vaikas, aukso garbanos nuslydo per jo mielą veidą. - Ak, jo miegas - mirtis. Jis lyg miręs angelas ant savo tamsių pagalvių, o žvaigždės tartum žvakės dega aplink jį! Vargšas vaikas! Liūdnas, miręs ir vienišas.

LEONSAS. Stokis savo baltu drabužiu, keliauk nakty paskui velionį ir dainuok jam mirties dainą.

LENA. Kas čia šneka?

LEONSAS. Sapnas.

LENA. Sapnai yra palaimingi.

LEONSAS. Tad grimzk į savo palaimingą sapną ir leisk man būti tavo sapno palaima.

LENA. Mirtis yra palaimingiausias sapnas.

LEONSAS. Tad leisk man būti tavo mirties angelu! Te mano lūpos nusileidžia ant akių tau, tarsi jo sparnai. (*Jis bučiuoja ją.*) Gražioji miruole, tu taip nuostabiai ilsies ant juodo nakties katafalko apkloto, kad gamta ims nekęsti gyvenimo ir įsimylės mirtį.

LENA. Ne, paleisk mane! (*Ji pašoka ir išbėga*)

LEONSAS. Gana! Gana! Visa mano būtis šioje **vienoje** akimirkoje. Dabar mirtis! Daugiau nebeįmanoma. Kokia šviežia bei grožiu spindinti tvarinija iškyla prieš mane iš chaoso! Žemė lyg tamsaus aukso taurė: kaip šviesa joje putoja ir liejasi per kraštus, taškydamasi žvaigždžių perlais! Šis vienas palimos lašas pavertė mane tauriausiu indu. Išsiliek, bokale! (*Jis nori šokti į upę.*)

VALERIJUS. (*pašoka ir čiumpa ją.*) Aukštybe, stop!

LEONSAS. Paleisk mane!

VALERIJUS. Paleisiu, kai tik leisit vandeniui ramiai tekėti.

LEONSAS. Durnius!

VALERIJUS. Argi Jūsų aukštybei dar nenusibodo leitenantiška romantika: šveisti pro langą taurę, iš kurios išgėrėt savo mylimosios sveikatą?

LEONSAS. Iš dalies tu teisus.

VALERIJUS. Nusiraminkit! Jei šiąnakt dar negulite **po** žole, atsigulkite bent jau **ant** jos. Eiti į vieną tų lovų būtų tikra savižudybė. Tu guli ant šiaudų kaip lavonas, o blusos tave kanda kaip gyvą.

LEONSAS. Koks skirtumas. (*Atsigula ant žolės*) Žmogau, tu atėmei iš manęs nuostabiausią savižudybę! Dangau, gyvenime nebesulauksiu tokio tinkamo momento, dar tokiu palankiu oru. O dabar man jau ne ta nuotaika. Tas stuobrys man viską sugadino savo geltona liemene ir žydom kelnėm. Dangau, atsiųsk man sveiką nepadorų sapną!

VALERIJUS. Amen! - O aš išgelbėjau žmogaus gyvybę ir švari mano sąžinė tesušildo mane šią naktį.

LEONSAS. Saldžių sapnų, Valerijau!

TREČIASIS VEIKSMAS

Pirmoji scena

Leonasas, Valerijus.

VALERIJUS. Vesti? Ar ne per dažnai ši proga kartojasi Jūsų aukštybės kalendoriuje?

LEONSASAS. O ar tu žinai, Valerijau, jog net menkiausias iš žmonių yra toks didis, kad gyvenimas per trumpas jį pamilti? Be to, pradžiuginčiau tam tikrą rūšį žmonių, manančių, jog nėra savaime gražių bei šventų dalykų, nebūtinų dar labiau pagražinti bei pašventinti. Šis tas yra jų mieloje arogancijoje, kodėl jiems nesuteikus džiaugsmo?

VALERIJUS. Labai humaniška ir filobestiališka! Bet ar ji žino, kas Jūs esat?

LEONSASAS. Ji žino tiksliai tą, kad myli mane.

VALERIJUS. O Jūsų aukštybė žino, kas ji?

LEONSASAS. Kvaily! Argi tu klausai gvazdiką ar rasos lašelio vardų.

VALERIJUS. Vadinasi, ji yra apskritai kažkas, jei tai tik neskamba per daug nesubtiliai, lyg duomenys apie ypatingas žymes. - Bet kaip Jums pavyks? - Hm, prince, tebūsiu aš ministeris, jei Jūs šiandien su šituo neapibūdinamu bevardžiu kažkuo sulauksite vedybinio palaiminimo iš savo tėvo. Duodat žodį?

LEONSASAS. Duodu

VALERIJUS. Vargšas valkata Valerijo prisistato Jo Ekselencijai valstybės ministeriui Valerijo don Valerientaliui. "Ko čia nori tas bernas? Aš jo nepažįstu. Lauk, elgeta!"

Išbėga, Leonasas seka jam įkandin.

Antroji scena

AIKŠTĖ PRIEŠAIS KARALIAUS PETERIO RŪMUS

Valstybės patarėjas, Mokytojas, valstiečiai išėiginiais drabužiais, laikantys eglių šakas.

VALSTYBĖS PATARĖJAS. Mielasis pone mokytojau, kaip laikosi Jūsų žmonės?

MOKYTOJAS. Jie laikosi taip gerai, kad jau kurį laiką prilaiko vienas kitą. Jie gerokai truktelėjo spiritėlio, kitaip vargu ar būtų šitiek išstovėję tokiame karšty. Drąsiau, vaikinai! Ištieskit savo eglių

šakeles į priekį, kad atrodytų, jog čia eglynas, jūsų nosys - žemuogės, jūsų trikampės - elnių ragai, o jūsų odinės kelnės - mėnesiena miške. Ir prisiminkit: paskutiniai tegu nuolat išbėga prieš pirmuosius, kad atrodytumėt lyg pakelti kvadratu.

VALSTYBĖS PATARĖJAS. O Jūs, mokytojau, vadovausite blaivybei?

MOKYTOJAS. Savaimė aišku, aš jau vos pastoviu nuo blaivybės.

VALSTYBĖS PATARĖJAS. Žmonės, dėmesio! Programoje sakoma: "Visi pavaldiniai, dailiai apsirėdę pagal savo išgales, pavalgę ir patenkintais veidais, išsirikiuoja šalikelėse." Nepadarykit man gėdos.

MOKYTOJAS. Tvirtybės! Kai aukštoji pora važiuos pro šalį, nustokit kasytis paausius ir šnypštis nosį, išreikškite deramą susijaudinimą, kitaip teks jus sujaudinti nederamai. Supraskit kas dėl jūsų daroma: dabar jūs išrikiuoti būtent taip, kad vėjas dvelktų nuo virtuvės jūsų pusėn ir jūs nors kartą gyvenime užuostumėte kepsnių kvapus. Ar dar prisimenat pamoką? Ką? Vi!

VALSTIEČIAI. Vi!

MOKYTOJAS. Vat!

VALSTIEČIAI. Vat!

MOKYTOJAS. Vivat!

VALSTIEČIAI. Vivat!

MOKYTOJAS. Na štai, patarėjau! Matot, kaip auga mūsų inteligentija? Čia gi lotynų kalba, tik pagalvokit! O šį vakarą mes ruošiam balių, kur bus šviesu nuo skylių mūsų kelnėse bei žydra nuo mėlynių paakiusos.

Trečioji scena

DIDELĖ SALĖ.

Puošnūs ponai ir ponios, rūpestingai sugrupuoti.

Pirmame plane ceremonmeisteris ir keli tarnai.

CEREMONMEISTERIS. Siaubas! Viskas žlunga. Kepsniai baigia suspirgėti. Sveikinimai liaujasi. Krakmolytos apykaklaitės melancholiškai nuleipo tarsi kiaulių ausys. Valstiečiams baigia ataugti nagai bei barzdos. Kareiviams išsileido garbanos. Iš dvylikos nekaltų mergaičių neliko nė vienos, nepakeitusios stovimosios padėties į gulimąją.

PIRMASIS TARNAS. Savo baltais rūbais jos panašios į merdinčius šilko triušius, o rūmų poetas kriuksi aplinkui kaip susirūpinusi jūros kiaulytė. Ponai karininkai prarado bet kokią laikyseną, o rūmų damos stovi kaip matuoklių skalės ir druska sėda ant jų nėrinių.

ANTRASIS TARNAS. Joms tai nesudaro nepatogumų; jos tokios atviraširdės, kad širdys tiesiog lipa joms iš krūtinių.

CEREMONMEISTERIS. Taip, jos tiesiog turkų imperijos žemėlapiai: aiškiai matos ir Dardanelai ir Marmuro jūra. Šalin, nenaudėliai! Prie langų! Štai Jo Didenybė!

Jeina karalius Pėteris bei valstybės taryba.

PĒTERIS. Vadinasi, dingo ir princesė. Dar neradote jokių mūsų mylimo sosto įpėdinio pėdsakų? Ar vykdomi mano įsakymai? Ar sienos stebimos?

CEREMONMEISTERIS. Taip, Didenybe. Vaizdas iš šios salės garantuoja kuo griežčiausių sienų priežiūrą. (*Pirmajam tarnui*) Ką tu matei?

PIRMASIS TARNAS. Šuo, ieškantis šeimininko perbėgo per karalystę.

CEREMONMEISTERIS. (*kitam*) O tu?

ANTRASIS TARNAS. Kažkas išėjo pasivaikščioti palei šiaurinę sieną, bet tai ne princas, aš jį pažinčiau.

CEREMONMEISTERIS. O tu?

TREČIASIS TARNAS. Prašau atleisti - nieko.

CEREMONMEISTERIS. Tai labai nedaug. O tu?

KETVIRTASIS TARNAS. Irgi nieko.

CEREMONMEISTERIS. Tai irgi labai nedaug.

PĒTERIS. Bet, patarėjau, argi aš neišleidau potvarkio, kad mano karališkoji didenybė šiandien turi švęsti ir kad šiandien turi vykti vestuvės? Ar ne toks buvo mano nutarimas?

PIRMININKAS. Taip, Jūsų didenybe, taip parašyta protokole ir patvirtinta.

PĒTERIS. Ir argi aš nesusikompromituosiu nesilaikydamas savo paties potvarkio?

PIRMININKAS. Jei Jūsų didenybei būtų įmanoma susikompromituoti, šis atvejis Jūsų didenybės susikompromitavimui būtų pats palankiausias.

PĒTERIS. Argi aš nedaviau karaliaus garbės žodžio? Taip, aš tuoju pats imsiu elgtis pagal savo potvarkį, aš imsiu džiaugtis. (*Trina rankas*) O, kaip man ypatingai džiugu!

PIRMININKAS. Mes visi prisidedame prie Jūsų didenybės jausmų, kiek tik dera bei privalu pavaldiniams.

PĒTERIS. O nežinau kur dėtis iš džiaugsmo! Aš liepsiu rūmų tarnams pasiūti raudonus surdutus, aš pakelsiu kelis kadetus iki leitenantų, aš liepsiu savo pavaldiniams - bet, bet vestuvės? Ar antroji potvarkio dalis nesako, jog bus švenčiamos vestuvės?

PIRMININKAS. Taip, Jūsų didenybe.

PĒTERIS. Taip, bet jei neateis nei princas, nei princesė?

PIRMININKAS. Taip, bet jei neateis nei princas, nei princesė - tuomet - tuomet -

PĒTERIS. Tuomet, tuomet?

PIRMININKAS. Tuomet jie nelabai galės susituokti.

PĒTERIS. Stop, ar išvada logiška? Jei - tuomet. - Teisingai! Bet mano žodis, karaliaus garbės žodis!

PIRMININKAS. Tegų Jūsų didenybė guodžiasi kitų didenybių pavyzdžiu. Karaliaus garbės žodis iš tikro - iš tikro - iš tikro - nieko tikro.

PĒTERIS. (*tarnams*) Vis dar nieko nematot?

TARNAI. Nieko, Jūsų didenybe, visai nieko.

PĒTERIS. Visiems pavaldiniams privalu prisidėti prie Jūsų didenybės jausmų.

CEREMONMEISTERIS. Tačiau, atsižvelgiant į viešąją tvarką, nepasiėmusiems nosinių, uždrausta verkti.

PIRMASIS TARNAS. Stop! Kažką matau! Kažkoks išsikišimas panašus į nosį, visa kita dar anapus sienos; o štai matau dar vieną vyrą, o štai dar du priešingų lyčių asmenis.

CEREMONMEISTERIS. Kuria kryptim?

PIRMASIS TARNAS. Jie artinasi. Jie eina prie pilies. Štai jie.

Valerijus, Leonasas, guvernantė bei princesė įeina su kaukėm.

PĖTERIS. Kas jūs?

VALERIJUS. Kad aš žinočiau. *(Lėtai nusiima vieną po kitos keletą kaukių)* Čia aš? Ar čia? Ar čia? Bijau, kad taip galėčiau visiškai išsilukštenti ir nusiskabyti.

PĖTERIS. *(sutrikęs)* Bet - bet kas nors juk Jūs turite būti?

VALERIJUS. Jei įsakysite, Jūsų didenybe! Bet, mano ponai, tokiu atveju nusukit veidrodžius į sieną, kur nors paslėpkit savo blizgančias sagas ir nespoksokite į mane taip, kad atsispindėčiau jūsų akyse, nes aš tikrai prarasiu nuovoką kas iš tiesų esu.

PĖTERIS. Šis žmogus mane glumina bei kelia depresiją! Aš didžiai pasimetęs.

VALERIJUS. Tačiau aš kaip sykis norėjau pranešti aukštajai bei garbingajai visuomenei, kad štai atvyko du pasaulinio garso automatai ir kad aš, ko gero, esu tretysis ir pats nuostabiausias iš jų, jei tik, tiesą sakant, žinočiau kas esu, kuo apskritai neverta stebėtis, nes aš ir pats nežinau, taigi visiškai įmanoma, kad aš kalbu pats savaime, kad visa tai tikrai dantračiai bei stūmuokliai, kurie viską ima ir pasako. *(Girgždančiu balsu)* Štai, mano ponios ir ponai, jūs matote du abiejų lyčių asmenis, patiną ir patelę, poną ir poniją! Juose nerasite nieko. Išskyrus meną ir mechaniką, kartoną bei laikrodžių spyruokles! Abu jie turi po mažytę rubino spyruoklę po mažojo dešinės kojos pirštelio nagu. Užtenka kiek spustelti - mechanizmas pradeda veikti ir veikia penkiasdešimt metų be perstojo. Šie kūriniai padaryti taip tobulai, kad jų neįmanoma atskirti nuo tikrų žmonių. Jei nežinotume juos esant iš kartono, jie nesunkiai taptų žmonių bendruomenės nariais. Jie labai taurūs, nes šneka pagal kalbos normas. Jie itin padorūs, nes keliasi su skambučiu, su skambučiu eina pietų, o gulasi irgi su skambučiu; puikus jų virškinimas įrodo švarią sąžinę. Jie tvirtai laikosi doros principų, nes ponija net nežino žodžio "kelnės", o ponas niekada nelips laiptais į viršų paskui poniją ir laiptais į apačią priešais ją. Jie labai išsilavinę, nes ponija moka visas naujų operų arijas, o ponas dėvi rankogalius. Atkreipkite dėmesį, ponios ir ponai, jų vystymąsis dabar pasiekė labai įdomią stadiją: pradeda veikti meilės mechanizmas, jis jau kelis kartus panešė jos skepetą, o ji jau kelis kartus pakėlė akis į dangų. Abu jau daugybę kartų šnibždėjo: tikėjimas, meilė, viltis! Abu išrodo puikiai suderinami, tetrūksta trumpo žodelio: amen.

PĖTERIS. *(liesdamas pirštu nosį)* Pirmininke, jeigu žmogus kariamą perkeltine prasme, ar tai nėra taip pat gerai, kaip pakarti jį iš tikrųjų?

PIRMININKAS. Atleiskite, Jūsų didenybe, taip netgi geriau, nes taip mes nesuteikiame jam jokio skausmo, tačiau vis tiek pakariam.

PĖTERIS. Sugalvojau. Mes švęsime vestuves perkeltine prasme. *(Rodydamas į Leoną ir Leną)* Čia princesė, o čia princas. Aš įgyvendinsiu savo potvarkį, aš džiūgausiu. Tegu suskamba varpai! Pasiruoškite sveikinimams! Pone kunige, vikriau!

Dvaro kunigas išeina į priekį, atsikosėja, kelis kartus žvilgteli į dangų.

VALERIJUS. Pradėk! Nustok raukytis ir pradėk! Sėkmės!

KUNIGAS. (*be galo sutrikęs*) Na, jeigu mes... arba... bet...

VALERIJUS.

KUNIGAS. ... Tada...

VALERIJUS. Prieš pasaulio sutvėrimą...

KUNIGAS. ... nes...

VALERIJUS. ... Dievas nuobodžiavo...

PĖTERIS. Pasiskubinkit, meldžiamasis.

KUNIGAS. (*susiėmęs*) Jei apsisprendėte, Jūsų aukštybe prince Leonsai iš Popo karalystės, ir jei Jūs apsisprendėte, Jūsų aukštybe princese Lena iš Pipi karalystės, ir jei jūs abu apsisprendėte tapti vyru ir žmona, prašau pasakyti garsų ir aiškų "taip".

LENA ir LEONSAS. Taip!

KUNIGAS. Tada aš sakau amen.

VALERIJUS. Gerai suveikta, viens - ir viskas; taip buvo sutverti vyras ir moteris ir visi žvėrys susibūrė aplink juos.

Leonsas nusiima kaukę!

VISI. Princas!

PĖTERIS. Princas! Mano sūnus! Aš pražuvęs, mane apgavo! (*Eina prie princesės*) O kas šita persona? Aš įsakysiu viską laikyti negaliojančiu!

GUVERNANTĖ. (*Nuima Lenai kaukę, triumfuodama*) Princesė!

LEONSAS. Lena?

LENA. Leonsas?

LEONSAS. Ei, Lena, manau mes buvome pabėgę į rojų.

LENA. Aš apgauta!

LEONSAS. Aš apgautas!

LENA. O atsitiktinume!

LEONSAS. O apvaizda!

VALERIJUS. Labai juokinga, labai juokinga, Jūsų aukštybės tikrai susitikote per atsitiktinumą. Manau, jūs liksite dėkingi atsitiktinumui, kurio dėka susitinkama.

GUVERNANTĖ. Pagaliau mano senos akys tai išvydo! Klajojantis princas! Dabar aš mirsiu rami.

PĖTERIS. Vaikai mano, aš sujaudintas, aš net negaliu pajudėti. Aš laimingas žmogus! Mano sūnau, šiuo aš iškilmingai perduodu valdžią į tavo rankas, ir dabar jau galėsiu mėstyti netrukdomas. Sūnau, manau, paliksi man šiuos išminčius, (*rodo į Valstybės tarybą*) galinčius padėti man mano varguose. Eikime, ponai, mums reikia mėstyti, mėstyti netrukdomiems! (*Išeidamas su Valstybės taryba*) Tas žmogus visai mane supainiojo, dabar turiu susiimti.

LEONSAS. (*esantiems*) Mano ponai! Mes su savo sutuoktine be galo gailimės, kad jums šiandien taip ilgai teko išbūti tarnyboje. Jūsų pastovumas yra toks akivaizdus, kad mes net nemėginsime

aiškintis, ar jūs dar pastovit. Eikite namo, bet nepamirškite jūsų kalbų bei pamokslų, nes rytoj mes ramiai pradėsime viską iš naujo. Iki pasimatymo!

Visi išeina, išskyrus Leoną, Leną, Valerijų bei Guvernantę.

Matai, Lena, mes prisikimšome kišenes lėlių bei žaislų. Ką mes dabar darysim? Gal priklijuosim jiems ūsus ir prikabinsime kardus? O gal aprensime juos frakais ir įsakysim užsiimti politika bei diplomatija, o patys stebėsime juos pro mikroskopą? O gal tau norisi rylos, ant kurios šmirinėtų estetiškos pieno baltumo pelės? Gal nori, kad atidarytume teatrą?

(Lena prisiglaudžia prie jo ir purto galvą.)

Bet aš puikiai žinau ko tu nori: mes sudaužysime visus laikrodžius, uždrausime visus kalendorius ir skaičiuosime valandas bei mėnesius pagal gėlių laikrodį, pagal žiedus ir vaisius. Po to mes pristatysime pilną mūsų mažą karalystę veidrodžių, kad nebūtų žiemos, o vasarą būtų taip karšta, kaip Iskjoje ar Kapryje, ir visas mūsų laikas praeis tarp rožių bei žibuoklių, apelsinmedžių bei laurų.

VALERIJUS. O aš tapsiu ministru ir išleisiu potvarkį, kad kiekvienas, ant kurio rankų nuospaudos, reikalingas globos, kiekvienas dirbantis iki nukritimo laikomas kriminaliniu nusikaltėliu, kiekvienas besididžiuojantis, jog savo veido prakaitu uždirba duoną, laikomas išprotėjusiu ir pavojingu žmonių giminei, o tuomet mes atsigulsime šešėlyje ir melsime Dievo atsiųsti mums makaronų, melionų bei figų, be to muzikalias gerkles, klasikinius kūnus bei patogią religiją.
